

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik III.

V Ljubljani 15. septembra 1902.

Št. 18.

Zlati učiteljski jubilej na Pilštanju.

(Izvirni dopis.)

Dne 1. septembra t. l. se je obhajala na Pilštanju, v Kozjanskem okraju na Štajerskem, lepa redka slavnost. Mnogozasluženi nadučitelj gospod Jožef Čížek je obhajal svoj zlati jubilej ali 50letnico svojega učiteljskega delovanja.

Rodil se je g. jubilarnt dne 16. prosinca 1834. pri sv. Križu na Murskem polju. Študije je dovršil v Mariboru. Leta 1852. je bil nastavljen k sv. Benediktu v Slov. goricah, kjer je ostal dve leti. Potem je prišel za podučitelja k vzornemu nadučitelju Grösslingerju v Št. Jurje v Slov. goricah, kjer je deloval štiri leta. Po Grösslingerjevi smrti so ga premestili k sveti Ani na Krembergu, kjer se je trudil dve leti. — Dne 30. oktobra leta 1861. ga je prestavil rajni knez in škof Anton Martin Slomšek na Pilštanj, kjer je deloval kot šolski vodja in nadučitelj dolgih enoinštirideset let. Leta 1863. dne 26. aprila se je oženil z gospodično Vilhelmino roj. Majer iz Šentpetra. Zakon mu je Bog blagoslovil s štirimi otroci, s tremi sinovi in z eno hčerko. Vzgojil jih je zgledno. Vse tri sinove je daroval duhovskemu stanu. Izmed teh se je eden, najstarejši Janez, lazarist in misijonar, dr. bogoslovja in modroslovja, preselil v boljšo domovino. Drugi sin Jožef deluje kot dekan v Jarenini pri Mariboru, najmlajši sin Alojzij pa je katehet na meščanski šoli v Mariboru. Hčerka Ana se je pa vzgojevala v nunskem samo-

stanu v Mariboru in je sedaj blaga soproga g. Miloša Germovšek, učitelja na Pilštanju.

Mnogo je moral naš slavljenec pretrpeti tekom dolgih enainštirideset let na Pilštanju. Bil je dolgo vrsto let sam učitelj ter imel dopoldne do 100, popoldne do 120 otrok v šoli. Razun tega je vzdrževal nedeljsko šolo ter opravljal službo organista. Bridka izguba ga je zadela, ko je dne 26. marca 1889. umrla blaga mu soproga Vilhelmina.

Toda leta so potekla, časa lek je zacelil vsekane mu rane. In sedaj gleda osiveli, častitljivi, še trdni starček mnogobrojno množico, ki se zbira krog njega, da bi mu čestitala k njegovemu zlatemu jubileju, da bi mu izkazala spoštovanje, hvaležnost in ljubezen. Saj ta mu velja v polni meri. Ni dobil odlikovanja doli od daljnega tujega nam Gradca, ne, posvetna oblast se ga ni spomnila, — pač pa se ga je spomnila duhovska oblast. Premilostni naš vladika dr. Mihael Napotnik, mu je poslal prekrasno dolgo zahvalno pismo, v katerem priznava njegove velike zasluge napram šoli in sv. cerkvi ter ga zahvali za vzgledno vzgojo njegovih lastnih otrok in izročene mu mladine. Pismo obsega tri in pol pisane pole. Koliko ljubezen in spoštovanje pa uživa naš jubilar med občinstvom, pokazala je najbolj krasna slavnost.

V nedeljo, dne 31. avgusta, zvečer je v našem trgu kar mrgolelo ljudstva. Trg je bil bogato ozaljšán, ves v zastavah in mlajih. Po „Avemariji“ — kar zagrmé topiči, lučice se nažgó in bakljada se začne pomikati po trgu pred šolo. Pevci so tam zapeli par milodonečih pesmic, umetelni ogenj je bajno razsvitljeval okolico, topiči pa so pokali ter naznanjali daleč naokrog veselje tistega večera.

Drugo jutro, dne 1. septembra, so že navsezgodaj vabili topiči župljane in prebivalce iz sosednjih župnij na starodavni Pilštanj. — Ob devetih je bila božja služba. Prof. dr. Anton Medved iz Maribora je imel krasno slavnostno pridigo, v kateri je razložil pomen te slavnosti. Sv. mašo je daroval starejši sin slavljenčev vlč. g. Jožef Čížek, pri kateri so stregli vlč. g. kanonik Hajšek iz Slov. Bistrice, č. g. kaznilniški župnik Alojz Zver in prof. Ivan Vreže iz Maribora.

Po sv. maši je bilo učiteljsko zborovanje, katero je vodil predsednik učit. društva za kozj. okraj g. nadučitelj Šetinc iz Prevorja. Slavnostni govor je imel nadučitelj g. Pulko iz Dobja. Naslikal nam je v izbranih besedah življenje jubilarjevo, njegove zasluge ter nam ga pokazal v lepi luči kakor vzglednega očeta in tovariša. Po govoru je g. predsednik deklamoval krasno Pintarjevo slavnostno pesem, izročil jubilantu dragocen album ter zaključil zborovanje. Lepa slavnostna pesem, katero je nalašč zato spesnil gospod I. Pinter, bivši učenec g. Čížeka na Pilštanju, katero in je uglasbil slavni naš komponist G. Ipavic, nam je segla vsem do srca.

Sledil je skupen obed, med katerim so napivali zlasti gg. dr. Medved, Vreže, vlč. gosp. Hajšek, domači g. župnik Tomažič, dr. Jankovič, Pulko in drugi. Vse je bilo židane volje, in lepa harmonija je vladala med toli različ-

nimi gosti. Prišlo je tudi mnogo pisem čestitk in brzojavk, med katerimi naj omenim ono od prevzvišenega vladike: „Božji učitelj naj bogato blagoslovi vrlega slavljenca in njegove plemenite slavitelje!“

Pozno v noč so se gostje razšli, kličeč slavljencu: „Na mnogaja leta“, in temu klicu se pridružuje tudi „Slovenski učitelj“. —č.

Marijino češčenje izvrstno vzgojno sredstvo.

Prebravši naslov vzkliknil bode kak „novostrujar“: „To bode pa že zopet pridiga za katehete. V stanovski list ne sodi kaj takega.“ Najprej z ogorčenjem zavrnem grdo razvado, ki se je utihotapila v novo šolstvo, da se vedno poudarja nasprotstvo med katehetom in svetnim učiteljstvom! To je zoperpostavno. Šolski zakon stavi verouk na isto stopinjo kakor druge predmete; daje mu celo neko prednost v tem, da verouk stavi na prvo mesto. V količkah zdravih šolskih razmerah si katehet in učitelj (oziroma učitelji) ne smeta biti nasprotna, marveč morata prijateljsko skupaj delovati. Ko bi bil torej kak spis res le samo katehetom namenjen, bi to ne bilo napačno, ker po sedanjih šolskih zakonih se pač sme katehet še vedno imenovati — učitelj.

Obratno se mora pa tudi zahtevati od vsakega svetnega učitelja, da podpira kateheta, ker vsak učitelj mora biti obenem tudi vzgojitelj. Vzgoja pa, kakoršno zahteva tudi šolski zakon, mora biti *nravno-verska*, torej pri nas *katoliška*.

S tem je dokazano, da je učiteljski strokovni list dolžan dajati vzgojna navodila katehetom in učiteljem, torej je tudi v njem opravičen sestavek z gornjim naslovom, ker namenjen učiteljstvu sploh.

I. Kako imeniten vzgojilni pomen ima Marijino češčenje, nam kaže zgodovina našega naroda. Večkrat se sliši, da je slovensko ljudstvo dobro, blagodušno ljudstvo. V koliko je ta pohvala opravičena, tukaj ne bom preiskaval; saj kdor med narodom živi in deluje, sam dobro vé in čuti, pri čem da smo. Recimo, da je ta pohvala našega naroda opravičena; tedaj smo pa tudi opravičeni, preiskavati, kaj je vzrok temu ugodnemu položaju. A ne bo treba dolgo preiskavati. Naša zgodovina nam pové Marijo so verni Slovenci že od nekdaj izredno častili. Z Marijino pomočjo so junaško prestali turško nasilstvo; z Marijino pomočjo so bili srečno rešeni mrzlega in mrtvičnega protestantstva. Vojvoda Ferdinand je bil šel poprej na božjo pot v Loreto, predno je očistil naše dežele tega krivoverstva.

In kaj je še sedaj zanesljiv znak ljudske poštenosti? V kratkem smemo zapisati sodbo: Ako v družini moli vsa družina klečé sveti rožni venec zvečer in zjutraj (ali vsaj vsak večer) — potem je družina dobra, poštena! In takih družin je veliko, — reči smemo njih je pretežna večina po vsej Sloveniji. Ta lepa navada je zgodovinska, že dolgoletna, zapisana z živimi

črkami v dušo našega naroda in priča, da je moral imeti že v davni preteklosti naš narod dobre vzgojitelje. In dokler bodo Slovenci tako skupno častili nebeško kraljico, dotlej jim nikdo ne bo mogel odrekati poprej omenjene pohvale. Lahko bi tudi še opozarjali na obilno število Marijinih cerkvâ in božjih potov pa na množice bogoljubnih romarjev Marijinih, v novejšem času pa še posebej na veliko vnemo, s katero se v Marijinih družbah zbirajo najboljši sinovi in hčere našega naroda pod Marijino zastavo. Dà, Marijino češčenje je naš narodni ponos!

Torej že naša zgodovina priganja z neko silo, ne le katehete, marveč vse učitelje, da delujemo v narodnem duhu in pospešujemo pri mladini Marijino češčenje, če hočemo, da ostane dobra in poštena tudi potlej, ko odraste. In če velja o vseh predmetih, da naj se naslanja in zida na ono znanje, katero otroci prinesó od doma s seboj v šolo, upoštevajmo še prav posebno pri vzgoji ta neprecenljivi zaklad detinske ljubezni do Marije, ki jo prinesó naši dobri otročki že z doma v svojem nedolžnem srcu. Velika škoda bi bila, ko bi po naši krivdi jela veneti ta prekrasna cvetka, ki je že tako zgodaj pognala nadebudne klíce v dobri katoliški družini.

II. Naša vzgoja bi se nikakor ne mogla imenovati katoliška vzgoja, ko bi pri otrocih zanemarjali češčenje Matere božje, ker Marijino češčenje je bistven del katoliške vere. Sveti križ je sicer znak naše svete vere; a ta mi ne zadostuje, časté ga tudi krivoverci. Rožni venec, sploh češčenje Matere božje, mi je še le popoln dokaz katoliške vere. Ko bi torej vzgojitelj preziral in zanemarjal pri svojem vzgojnem delovanju češčenje Matere božje, bi ne vzgajal katoliško. Zato se pa v takih krajih, kjer so katoliški otroci pomešani z otroci drugovercev, moli le očenaš, ne pa tudi „Češčena Marija“. Da tako razmerje v šoli ni zdravo, mora pritrditi vsak moder pedagog.

Da je res češčenje matere božje bistveno združeno z našo sveto katoliško vero, to nam izpričuje vsa zgodovina našega odrešenja in katoliške cerkve. Skrivnosti našega odrešenja so v najtesnejši zvezi s skrivnostimi Marijinega življenja in češčenja. Ko so preroki napovedovali prihodnjega Odrešenika, so napovedovali tudi njegovo deviško brezmadežno mater. V kako nežno tesni zvezi so Jezusova detinska, otroška in mladeniška leta ter vse njegovo skrivnostno življenje v samotni nazareški delavnici z Marijinim življenjem! Saj tudi ob njegovih smrtnih britkostih ni bila ločena, marveč je po njem vztrajala do zadnjega vzdihla! — In cerkvena zgodovina nas uči: Koder se je širila prava Jezusova cerkev, povsod se je oznanjevala tudi slava Jezusove presvete matere. V katakombah so učili vernike lepo živeti in junško umirati, a učili so jih tudi Marijo častiti, kar nam pričajo Marijine slike, ki so se tam v obilnem številu našle. Ko so cerkveni učeniki branili čast božjega Sinú proti krivovercem, branili so enako tudi čast Matere božje. Ganljivo je brati, kako je bogoljubno ljudstvo v Efezu (leta 431.) ves dan čakalo izida cerkvenega zbora, ki je imel določiti versko resnico, da je v Jezusu le ena oseba in dve natori, da se torej Marija mora imenovati božja porodnica, ter je zvečer kot v slovesnem zmagoslavju s plamenicami spremljevalo škofo v stanovanja. In enako nam kaže tudi na dalje povestnica do

današnjih dni, da čim tesnejše je kdo sklenjen s Kristusom, tem pristrčnejše se oklepa njegove božje matere. Torej nikakor ne more v pravem katoliškem duhu vzgojevati oni pedagog, kateri ne navaja svoje dece k češčenju Matere božje.

(Konec prihodnjč.)

A. K.

Kako se naj risanje brez stigem praktično poučuje?

(Konferenčno poročilo.)

(Konec.)

Naslednjem hočem podati skromno sliko ali pravzaprav pot, po kateri sem se ravnala pri lastni obravnavi težjih risb ter dosegla še precej dovoljen uspeh. Dobra se mi zdi ta pot zaradi tega, ker napeljuje učence k samostojnosti. Posledica je lahkotno in spretno posnemanje težjih likov, kar je sosebno potrebno v višjih razredih, kjer dobijo učenci sami vzorec v roko.

Predno se preide k risanju, je potrebno polno razumevanje lika. (Richtiges Sehen; Auffassung der Formen.) Učitelj naj pokaže že izvršen lik, ki je tem čim večji bolji in vpraša po temeljni obliki, na kateri je lik osnovan; določi se predmet, misel, ali ideja, katero predločuje ta lik (trak, zapletje, zvezdo, list i. t. d.). Določijo se glavni momenti risbe in pot, po kateri je treba risati; kaj se vzame najprej, kaj uvrsti za tem i. t. d.; pomožne črte; razmerje različnih razdalij. Čim višja je stopnja, čim spretnjši učitelj, tembolj se umika poučevanje samostalnemu delu učencev.

Izvrševanje lika. Učitelj riše pred očmi učencev na tablo, a oni ga črto za črto posnemajo v svojih zvezkih. Primerjanje lastne risbe z vzorcem ali likom na tabli. Pazno učiteljevo oko naj nadzoruje dela učencev. Skupne pogoške nariše učitelj pretirano na tablo in pokaže, kako naj se popravijo. Da jim pa že naprej pot zapre, opozori lahko, še predno učenci rišejo težavno črto, na pogoške, ki se v tem ali drugem slučaju lahko pripetijo. Ko je risba toliko gotova, sledi snažno izdelovanje. Vse pomožne črte se izbrišejo, potem se ves lik osnaži z radiranjem. Učitelj pregleda vsako delo in naj zlasti ne pozabi slabjših del. Po mojem mnenju je dobro, če učitelj še sam naredi kakov popravek v zvezku, ter tako nenadjarjenca spravi na noge. Kolikrat se pripeti, da tak siromak ves obupan sedi pred svojo pokvečeno sliko ter boječe pričakuje, kdaj jo bo zapazilo strogo učiteljevo oko, in ga doletel oster ukor. Dobri učitelj pa naredi sam nekaj črt ter pokaže, kako je dalje popravljati — učenec dobi pogum, veselje, in bode tudi napredoval. Ko so vsi zvezki pregledani, izvlečejo se konture s tanko prirezanim svinčnikom. Najbolje je seveda, če se zato rabi trji, kakor za skiciranje, a v naših razmerah na dvojne svinčnikov ni misliti. Izvlečejo naj se najprej glavne poteze, potem kar je postranskega; pod roko naj je papir. Zgotovljeni risbi se naredi nadpis, število lika zabilježi ter še spodaj doda datum. (Vse črke in številke se naredijo prav majhne.)

Po uri pregleda učitelj zvezke še jedenkrat, ter vsakemu delu dodá red. To je prepotrebno, ker se le s tem vzdržuje pridnost in skrbnost.

Poleg te analitične poti poskusi učitelj naj včasih tudi sintetično. Riše se lik brez vsake priprave črto za črto, in nazadnje še le vedó učenci, kakšen lik so izvršili. Poda se tudi lahko učencem skup vzorec za samostalno posnemanje. To je svetovati posebno takrat, kadar so učenci v izdelovanju ene vrste likov izvežbani; s tem se budi tekmovalnost in veselje do predmeta. Učitelj pa, ker ne riše na tablo, ima več časa opazovati delo učencev, popravljati nedostatke in pomagati slabejšim.

Preostane mi še, govoriti besedo o risanju po spominu in narekovanju. Oboje zdi se mi prav primerna vaja za bistenje uma in utrjevanje spomina.

Risanje po spominu se vrši na takov način: Primerno velik, jednostaven vzorec se obesi na steno ali tablo. Otroci ga po navodu učitelja premotrijo, primerjajo razdalja i. t. d.

Tabla se obrne, ali lik zakrije; otroci pa rišejo, kar so si zapomnili. Ko je lik dovršen, pokaže se vzorec v drugič in otroci ga naj primerjajo z lastnim. Kar je potrebno, se popravi.

Risanje po narekovanju: V kratkih besedah se pové, kaj se naj riše (četverkot, trikot) kakšne razdelitve so potrebne, točke pa se zaznamijo s številkami. Nato sledé kratka, jasna povelja, kako se naj najdene točke zvežejo v lik. (Porabni so le premočrtni, jednostavni liki, a nikoli taki s krivimi črtami.) „Učenec je po tem načinu risanja, pri katerem ima vsak trenutek izvršiti določeno nalogo, trdo vprežen ter primoran, vestno uporabiti čas; vsaka raztresenost ali zanikernost maščuje se hipoma, ker učenec obtiči in nima časa, zamujenega popraviti. Otrok se tedaj navadi, pri vztrajnem delu uporabiti vse svoje moči.“ (Lang.)

Umevno je, da se risanje po narekovanju ne sme ponavljati prepogosto, a kot ponovilo ali mala izpremema bode vsakemu učitelju dobro došlo.

Po vseh stopnjah naj se ne uporabljajo tehnični pripomočki; za kontrolo naj služi svinčnik, a meri naj oko. Ugovarjal mi bode menda kdo, češ, ako si hoče obrtnik narediti premo črto ali krog, posegel bode k črtalu in šestilu. — Prav. A ločiti moramo smoter obrtnika od smotra, za katerim teži pouk risanja v naših šolah. Tukaj je treba, da se učenec po predmetu izobrazí, da vežba oko in roko ter se je navadi primerno rabiti. Temu pa nasprotuje vporaba tehničnega pripomočka.

Na najvišji stopnji, ko je učenec popolnoma večš potegovati preme in krive črte vsake dolgosti in smeri, se ložje dovoli ravnilo in šestilo. Pri trdim v tem Jurju Langu, ki v svoji izvrstni knjigi „Der Volksschul-Zeichenunterricht“ pravi tako le: „Ako je pouk v prvih dveh letih prostoročnega risanja z marljivim obravnavanjem položil potrebni temelj, se smejo brez pomisleka izvrševati preme črte s pomočjo ravnila. Tudi šestilo se sme v posameznih slučajih uporabljati. Na višji stopinji to podpira smoter pouka. Ne bilo bi modro, nalogo, ki se je že stokrat rešila, namreč potezanje preme črte, iznova zahtevati, tem manj, ker se za tako delo uporabi mnogo časa in moči, a prinese malo sadu.“

A. Š.

Alterniranje.

Alterniranje — tuja beseda — sicer vsakemu učitelju gotovo umljiva. Kateri učitelj, zlasti na večrazrednicah, še ni razmišljal o alterniranju? Gre se zato: ali naj učitelj vedno ostane v istem razredu ali pa naj razrede izpreminja (alternira) in se s svojimi učenci više pomika.

Alterniranje ima svoje zagovornike in nasprotnike, ker ima svoje dobre in slabe strani. Ker pa ima več prednosti, kakor pa pomanjkljivosti, zato ima tudi več prijateljev kakor pa sovražnikov.

In na katero stališče se naj mi postavimo? Gotovo le ono za alterniranje.

Učenec ni kakor kaka ura, katero je treba le naviti, da potem gre, dokler se ne izteče. Uro lahko danes ta navija, jutri oni, ona gre dobro in kaže natančno ne meneč se za to, kdo jo navija. Ni pa tako pri otrokih, katere moramo poučevati in vzgojevati.

Učitelj mora vsakega otroka dobro poznati, vedeti mora za njegove dobre in slabe lastnosti, poznati duševne in telesne zmožnosti, ako hoče, da bo otroka njegovim telesnim močem, njegovemu temperamentu in nadarjenosti primerno vodil, učil in vzgajal. Učitelj, ki dobi v prvem razredu po petdesetih in še več novincev, potrebuje pač precej časa, da vse otroke spozna ne le po imenu temveč tudi po njihovih lastnostih. In kako je zadovoljen, kadar se mu je to posrečilo! Kako lahko mu je poučevanje, uspehi njegovega delovanja se kažejo vedno lepši. S koncem leta je s svojimi učenci dosegel take uspehe, da lahko s ponosom zre v preteklost in z najboljšim upanjem v prihodnost.

Ne, v prihodnost ne, ker to, kar je pripravil, bo moral izročiti svojemu tovarišu, da bo on zidal na tej podlagi dalje, sam pa bo moral zopet od kraja pričeti trudapolno spoznavanje novih nagajivčkov in zopet pripravljati prvo podlago nadaljnjemu učenju.

Ali je to pravično? Nikakor ne! Kar si je s trudom pripravil, to mora prepustiti drugim, sam pa zopet in zopet z nova pričenjati trudapolno delo spoznavanja novih učencev. In tako se ne godi le učitelju prvega razreda, tako se godi tudi vsem drugim. Vsako leto dobiva vsak učitelj nove učence, katere mora še le spoznavati, in ko jih je komaj do dobra spoznal, jih mora že zopet prepustiti drugemu.

Tako delovanje je za učitelja jako neprijetno in težavno, ter postane z leti tudi dolgočasno. „Variatio delectat“ pravi pregovor, ki je pa resničen le do gotove meje. Leto za letom se ukvarjati z novimi učenci, je pač neprijetna izprememba. Tembolj si pa učitelj želi druge izpremembe ne pri učencih, temveč pri stvarini, pri učni snovi. Leto za letom obravnavati isto stvarino postane pač duhomorno, čeprav si pri tem učitelj pridobi mnogo izkušenj in se zelo izuri v poučevanju svojega razreda. Zaželi si pa vendar vsakdo nekoliko izpremembe, želi svoje učence, katere je dobro pripravil za višji razred, tudi nadalje poučevati in vzgajati, ter jih privedi do cilja ljudskošolske izobrazbe.

Učitelj, ki prestopi s svojimi učenci v višji razred, natančno ve, kaj lahko od njih zahteva in česa še ne morejo znati. On natančno vé, kdo je v tem ali onem predmetu dobro in kdo bolj slabo podkovan. Nikdar pa ne prestopijo v višji razred sami izvrstni učenci, temveč vedno je med njimi tudi nekaj slabejših in prav radi teh je treba, da prestopi ž njimi v višji razred tudi njihov dosedanji učitelj, ker jih on najbolje pozna, ker on najbolje vé, komu in kake pomoči je potreba, da ne opeša na poti učenja.

Pa ne le učitelj se privadi svojih učencev, temveč tudi učenci se privadijo svojega učitelja. Dobro vedó, kaj smejo in kaj ne smejo. Oni ga ljubijo in z veseljem prihajajo k njemu v šolo. Veseli so, ako vedó, da bodo še tudi drugo leto pod vodstvom svojega skrbnega učitelja, kateri jih tako ljubeznivo vodi po poti k dobremu, kateri jih tako skrbno poučuje v vseh potrebnih vedah.

Nasprotno pa z nekakim strahom pričakujejo dné, ko bodo prestopili v višji razred in dobili novega, doslej le po osebi znanega učitelja.

In že to bi bilo dovolj vzrokov, da se na vseh večrazrednicah vpelje alterniranje; toda vzrokov za to imamo še drugih

Učitelji v višjih razredih so lahko nezadovoljni, ako morajo leto za letom poučevati v kakem višjem razredu. Zakaj bi bili oni vedno obsojeni poučevati po največ ur na teden, zakaj bi le oni morali vedno svoj prosti čas vporabljal za popravljane nalog. Zatorej: vsi enake pravice, vsi enake dolžnosti! Z alterniranjem se krivica, ki se učiteljem višjih razredov godi, najlažje odstrani. Vsak učitelj z neprisiljeno zadovoljnostjo prestopa leto za letom v vedno višji razred ne meneč se za vedno večje število ur in za vedno množeče se delo, ker vé, da ko dospe do najvišjega razreda, bode tudi že smel upati, da bo prihodnje leto pričel zopet z najnižjim razredom, kjer bo imel, ako ne družega, vsaj to dobro, da bode imel najmanj ur na teden šole.

Nasprotniki alterniranja — in teh je menda jako malo — sicer trdijo, da je alterniranje lahko za učence jako škodljivo, ako dobé n. pr. slabega učitelja in so primorani pod njegovim vodstvom leto za letom nadaljevati svoje učenje. To bi bilo res zelo napačno; toda menim pa, da menda ni nikjer tolikanj malomarnega in brezbriznega učitelja, ki bi se prav nič ne potrudil s svojimi učenci doseči potrebne uspehe. Ako bi bil pa res kje kak tak učitelj, imajo pa že tudi šolske oblasti menda toliko moči, da bi ga primerno poučile, kake so njegove dolžnosti in kako jih mora izpolnovati.

N.

D o p i s i.

Z Goriškega. (Strankarsko postopanje.) Naši nasprotniki liberalci se često pritožujejo, koliko morajo pretrpeti od „klerikalcev“ in zlasti od duhovščine. Če bi kdo verjel njihovim pretiranim besedam, ki jih je čuti na liberalnih zborih, imeti bi moral te uboge naprednjake za prave pravcate mučenike. In koliko je resnice na tem? Ravno nasprotno je resnica. Najbolj je izpostavljen nasprotovanju, zasledovanju in vsakovrstnim šikanam tisti učitelj, ki se v javnosti kaže zavednega katoličana. Na Goriškem je zdaj celo šolska oblast začela pristransko postopati. Da bodo bralci „Sloven. Učitelja“ poučeni o goriških razmerah, zato vas, g. urednik, prosim, da ponatisnete priloženi dopis iz „Gorice“ (št. 69.) ki dobro osvetljuje naš položaj: „C. kr. okr. šolski svet je zadnji čas določil primeroma jako veliko prestav med učiteljstvom v goriški okolici. Ne bomo preiskavali, so li bile vse te prestave potrebne ali ne. Značilno pa je in za naše narodno gibanje važno, kdo in kam je bil kdo prestavljen. Brez pomena vže to ni, da so se te prestave vršile največ v bližnji okolici mesta. Celo leto se je slišalo tiho pomenkovanje in skrivnostno namigavanje. Vešči bralci takih skrivnostnih govorov so tudi pričakovali pomenljivih prestav. Nu, dejanja zadnjih dni in posebno najnovejših prestav so nam dokaz, da naša šolska oblast je prišla v neposredno častno dotiko s „Sočo“. Ne vemo, kako bi boljše označili to dotiko, ali s tem, da je šolska oblast prišla v klešče „Soči“, ali, da se je ona postavila za pokroviteljico „Soči“. Vemo, da „Soča“ ima posebno vajenost in predrznost v terorizovanju — vendar bi nikdar ne bili verjeli, da bo naša šolska oblast služila oni

stranki, kateri nadkriljuje list „Soča“. Prestave zadnjega časa v zvezi s prejšnjim skrivnostnim namigavanjem pa očitno kažejo, da naša šolska oblast hoče podkrepiti ono stranko, podkrepiti z zanesljivimi pokornimi osebami izmed učiteljstva.

Odkar se je v Gorici ustanovila „Slomškova zveza“, je bilo opazovati, da naš c. kr. okr. šolski svet z nekim posebnim zanimanjem gleda na predsednika in ude te zveze. Predsedniku imenovane zveze ni ugajalo mesto v Kojškem radi družinskih razmer. Ponovljeno je prosil svojim razmeram primernejšega mesta. Toda zaman! Ako smo prav podučeni, se je o tem govorilo ne samo v Gorici, ampak tudi v Trstu. Ne bomo rekli, da so bili vsi ti pogovori uradni, mogoče, da večinoma le privatnega značaja. Posledica takih razgovorov pa je končno uplivala na naš c. kr. okrajni šolski svet v toliko, da je sam sebe premagal ter predsedniku „Slomškove zveze“ morda bi smeli reči ponudil in dal mesto v Št. Ferjanu.

Manj srečna pa sta uda te zveze učitelja Balič in Rustja. Znano nam je, kakor tudi c. kr. okraj. šolskemu svetu, da je g. Balič ne le izvrsten učitelj, temveč tudi jako strog gledé rednega obiskovanja šole. Sam je o tem govoril javno na shodu „Slomškove zveze“ v Gorici. Pritoževal se je, da c. kr. okr. šolska oblast ga v tem prizadevanju ni tako podpirala, kakor je bilo pričakovati, marveč pustila ga je, bi rekli, na cedilu. S tem pa ga je tako utrudila in uplivala na njegovo občutljivost v tem oziru, da ni več našel miru na onem posebno težkem mestu slovenske šole v Ločniku, da si je želel družega mesta.

Šolska oblast je dosegla svoj namen. Rada mu je ustregla, da si je le pridobila ono mesto v bližnji goriški okolici za drugo osebo, ki bo bolj poslušna napredni stranki. Res znani pristaš „Soče“ gosp. Kutin je dobil to mesto. Ne izdajemo nikake tajnosti, da to mesto bi bil rad prevzel drugi učitelj, kateri je po službenih letih in po svoji kvalifikaciji in gledé na družinske razmere vrednejši tega mesta. Toda tisti ne priseza na evangelij „Soče“, zato mu tudi ni bilo dano priseči za službo v Ločniku. Torej „Slomškar“ proč iz Ločnika, „Slomškar“ ne v Ločnik. Pristaš „Soče“ se mora poriniti na to mesto v bližnjo okolico Gorice. Delovanje „Soče“ in njene stranke je vplivalo na naše učiteljstvo zapazivši nek dotik naše šolske oblasti s stranko „Soče“. Značaj marsikaterega g. učitelja se je razrušil pod tem mogočnim vplivom. Kako tudi ne! Lepo mesto blizu Gorice, boljši kos kruha je premotil tega in onega, da je pokril svoje boljše prepričanje ter se izdal za pristaša protežirane stranke. Ta dotik je celo tako vplival, da je nemajhno število javno in tajno začelo podpirati „Sočo“. Nasledki tega delovanja so bile mnoge preiskave.

Upliv napredne stranke se sveti tudi izza preiskav. Vsaj eden g. učitelj v dotični preiskavi je sam izjavil, da upliv njegovih višjih ga je premotil, da je delal in pisal za „Sočo“ in njeno stranko na način, ki presega meje dostojnosti in morda tudi meje zakona. Javna tajnost pa je, da grdega nastopanja in razdražb med učiteljstvom in duhovščino so v preveliki meri provzročili omenjeni gospodje učitelji pod navedenim uplivom.

Ta upliv vidimo tudi v izidu preiskav. Mi nočemo posezati v te osebne zadeve. Mislimo pa in pričakujemo od deželnega zbora, da posije z bakljo svetlobe v to temo. Ako se na krajši način ne preprečijo nadaljni nastopi obrekovanja domoljubnih mož, bodo morali naši poslanci spraviti na dan zapisnike omenjenih obravnav in jih pojasniti z dejanskimi dogodkami, ki so se v tem oziru godile v Lokavcu, v Žabljah, na Vogerskem in drugod.

*

Terorizma nam je zadosti. Tudi učitelj naj uživa svobodo svojega privatnega mnenja. Mi bomo znali poiskati sredstva in poti, da naše učiteljstvo osvobodimo „Sočine“ mōre. Že zdaj apeliramo na zastopnike učiteljstva kakor tudi na našega zastopnika deželnega zbora v deželnem šolskem svetu.

Gospodje, ganite se! Oprostite učiteljstvo železnih verig, v katere jih uklepa predrzba „Soča“. Naj začne dihati prosti zrak, da zopet nastane mir in vzajemnost med učiteljstvom in narodom!“

Dostavek uredništva. Na ta dopis je predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta grof Attems poslal uradni popravek, v katerem izjavlja, da imenovane prestave niso bile storjene iz posttranskih namenov in da postopa c. kr. okrajni šolski svet proti vsem učiteljem enako. To izjavo jemljemo na znanje in želimo, da bi se vedno vresničevala. Resnica pa ostane, da v goriški okolici zlasti vpliv c. kr. okrajnega šolskega nadzornika zabranjuje svobodno gibanje učiteljstva in pospešuje liberalizem.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. Na novoustanovljeno dvorazrednico v Vrhpolji pri Vipavi sta vsled lastne prošnje premeščena g. Fran Punčuh, šol. voditelj v Senožečah, in gđ. Ivana Prešern, učiteljica na Planini pri Vipavi. Nadučitelju g. Fran Ivanč-u v Senožečah se odvzame naslov nadučitelj in se premesti kot učitelj na še ne določeno večrazredno deško ljudsko šolo. Do namestitve nadučiteljske službe v Senožečah poverjeno je začasno vodstvo tamošnje šole tamošnjemu učitelju g. Fran Mercin-u. Pom. učitelj g. H. Mravljak v Vipavi je odpuščen iz službe. Absolvirani učiteljski kandidat gosp. Fr. Zrimšek je imenovan provizoričnim učiteljem na enorazredni ljudski šoli na Grmu.

Na Primorskem. Gosp. Jos. Rakovšček je imenovan definitivnim voditeljem na trirazrednici v Cerknem, Eliza Jakli ravnotam za definitivno učiteljico, Fr. Uršič voditeljem na Žagi, Viktor Vuga je premeščen kot def. voditelj iz Drežnice na Idrijo, začasno: Fr. Kokole iz Podbrda v Log, Iv. Gerželj z Idrije v Drežnico, Jos. Semolič iz Reka-Poljice na Št. Viško Goro, Karol Gruntar iz Kamna v Idrsko, Milan Gruntar iz Tolmina v Nemški Rut in Gizela Širca kot podučiteljica v Tolminu.

Odlikovanje. Gosp. Štefanu Križniču, ravnatelju goriškega ženskega izobraževališča, je podeljen naslov šolskega svetnika. Cestitamo!

Učna knjiga. Josin-Ganglovo „Tretje berilo za štiri in večrazredne obče ljudske šole“. (Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg), se je vsled odloka ministerstva za bogočastje in nauk odobrilo.

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici pri Št. Ilju na Turjaku je popolniti učiteljsko službo z dohodki po drugem krajnem razredu stalno ali začasno. Prošnje do 30. t. m. na krajni šolski svet. Na štirirazredni v III. krajnem razredu se nahajajoči ljudski šoli pri Sv. Marjeti pri Ptujju je popolniti s 1. novembrom t. l. mesto učitelja, oziroma učiteljice. Prošnje do 16. septembra t. l. na krajni šolski svet. Na javni v III. krajnem razredu se nahajajoči trirazrednici v Sromljah je popolniti stalno ali začasno mesto učitelja. Prošnje do 25. septembra na krajni šolski svet.

Slovenska Šolska Matica. V odbo-rovi seji dne 4. t. m. so se vzeli na znanje poverjeniki, ki so se nastavili izza zadnje seje. Nova poverjeništa se osnujejo za Celje (mesto), Novo mesto, II. državno gimnazijo in realko v Ljubljani. — Za leto 1902. dobé društveniki troje knjig: 1. Pedagoški Letopis, obsegajoč poročila o posameznih učnih predmetih, pedagoške znanstvene razprave, poročilo o društvenem delovanju in imenik članov. 2. Učne slike, t. j. po formalnih učnih stopnjah prirejene obravnave vseh beril, nahajajočih se v sedanjih Abecednikih in Začetnici. 3. Realne knjižnice II. snopič: nadaljevanje Apihove zgodovinske učne snovi za ljudske šole.

Določil se je tem knjigam obseg in izbrale so se izmed ponudnikov najcenejše tiskarne, ki prevzemó delo. Ker so rokopisi že večinoma pripravljeni, se začnó knjige prav v kratkem tiskati, tako da jih dobé člani še pred Božičem.

Matica namerava izdati tudi kratke realne knjižice za učence na višjih razredih. — Dalje izda in založi navodilo k Črničevi I. računici v obsegu petih

tiskanih pol. Cena iztisu je 1.20 kron. Knjižica se že tiska in jo bode v nekaj dneh dobiti pri odboru in pri ljubljanskih knjigotržcih (tudi pri Jern. Bahovcu, trgovcu s papirjem.) Poštino je posebej plačati.

Sklenilo se je, da priredi Matica tudi letos pedagoška in znanstvena predavanja v Gorici (gospod profesor Bežek) in v Ljubljani (o Božiču g. ravnatelj H. Schreiner o formalnih učnih stopnjah.)

Društvo stopi v dogovor s „Hrvatskim pedagog.-književnim sborom“ zaradi vzajemnega dobivanja knjig, ki jih izda-

jata društvu. Konečni sklep se prepusti občnemu zboru.

Slednjič se obrača odbor še enkrat do vseh, ki nameravajo pristopiti društvu, naj se podvzajajo z letnino 4 kron, da more odbor še o pravem času določiti število iztisov posameznim knjigam. Ker še veliko poverjenikov ni vposlalo nabrajanega denarja, oziroma zglasilo svojih članov, se prosijo, da to takoj storé. Pripomni se, da se je v okrajih, ki so že zglasili, število članov v primeri s prejšnjim letom dokaj pomnožilo.

O d b o r.

Drobtine.

Izpremembra pri „Učit. Tovarišu“. Med ljubljanskim učiteljstvom je pretekli teden nenadoma počila vest, da je gospod Dimnik odložil uredništvo „Učit. Tovariša“. Vse se je popraševalo, kaj je vzrok temu pretresljivemu dogodku. Ali je zmanjkalo poguma hrabremu bojevniku? Zakaj je naenkrat vtaknil v nožnico meč, katerega je s tolikim ognjem vihtel zoper „klerikalce“? Ali pa je temu krivo, da se „Tovariš“ še vedno globlje pogreza v „deficit“? — Nekateri izvedenci pa so z vso gotovostjo trdili, da popolnoma drugačni vzroki tiče vmes. Dimnik se že dalj časa poteguje za nadučiteljsko mesto v Ljubljani. Vedel pa je, da je najgostejše doseže, če se odlikuje v zabavljanju čez duhovščino in „klerikalce“. (Spominjamo le na nesramne osebne napade v „Učit. Tovarišu“!) Zdaj se mu obeta, da pride na cilj svojih želj, zato si lahko privoščí počitek po hudem boju. Nje mu je liberalna politika rodila svoj sad; kako se drugo učiteljstvo ob njej počuti, to mu ne bode grenilo veselja.

Red za učiteljice. Pruski naučni minister je vstanovil red za učiteljice, ki so se posebno odlikovale v svoji službi. Kedar bodo namreč izstopile iz službovanja, se jim izroči podoba cesarice tiskana v barvah, s facsimile podpisom visoke gospe. Pruska „Kreutz-Zeitung“ pripominja, da bode podoba cesarice gospodične pač razveselila, vendar naj bi se tudi za učiteljice, kakor za moške uradnike ustanovil poseben red. Katoliški list „Germania“ pa méni, da bi naučni minister učiteljicam najbolj ustregel, če jim mesto obetanih redov plače izboljšša.

Slovenski šolarji v Trstu. Po statistiki je bilo v mestnih ljudskih šolah tržaških koncem šol. leta 5880 dečkov in 5270 deklic. Med temi 11.150 otroci je bilo gotovo 30% Slovencev, torej okoli 4000. Za vse te otroke pa naša slavna vlada ne ustanovi niti ene slovenske šole, da morajo pohajati laške šole. V tržaški okolici je bilo šolskih otrok 3228, med temi 3000 otrok slovenske narodnosti.

Sklep računa „Národne šole“

za XXX. opravilno dóbo od 1. septembra 1901. leta, do 1. septembra 1902. leta.

Zap. št.	Količ.	Dohodki		Posamič		Vkup		Zap. št.	Troški	K	h
		K	h	K	h	K	h				
1	182	I. Vplačila:						1	Šolsko blago	4162	40
2		Ljudskih šol je vplačalo . . .						2	Dostavina, pošne znamke, papir, koleki, ti-	296	80
3		II. Drugi dohodki:						3	skovine, nagrade, upravni troški	550	—
4		Podpora velesl. mestnega zastopa						4	Hranilnične vloge z dné 12. oktobra, 24. de-	5009	20
5		(II. rok za 1. 1901. in I. rok							cembra 1901 in 13. januarja 1902	191	86
6		za 1. 1902.) . . .							Skupaj	5201	66
7		sl. „Kranjske hranilnice“							Blagajnična imovina ob sklepu računa		
8		sl. „Kmetke posojilnice							Vsega skupaj . . .		
		Ljubljanske okolice . . .									
		sl. Obrtno-pom. društva									
		Ostanek ob sklepu računa z dné									
		31. julija 1. 1900.									
		Iz hranilnice vzetega									
		Izkup. molitvenika „Pobož. otrok“									
		Vsota dohodkov pod naslov. II.									
		Vsota vseh dohodkov									
		III. Društvena imovina									
		ob sklepu računa:									
9		Neizplačano volilo									
10		Prihranki in 18 podpornih usta-									
		novnih a 40 K ter 48 ustanovnin									
		ljudskih šol a 40 K so naloženi									
		v hranilin. knjižicah št. 262. 309,									
		23.081, 180.248 in 36.403 v skupni									
		vrednosti z dné 30. junija 1. 1902									
11		Blagajnična imovina koncem dru-									
		štvenega 1. 1902									
12		Vrednost molitv. „Pobožni otrok“									
13		Nevplačani računi									
		Skupna imovina koncem									
		društvenega 1. 1902.									
		Mimo lanskega leta									
		je torej manj imetja									

V Ljubljani, 1. septembra 1902.

Anton Razingar
predsednik.

Josip Cepuder,
tajnik

Alojzij Kecelj,
blagajnik.

Pravilnost društvenih računov potrjujeja preglednika:

Francišek Gabršek.

August Kleč

Učiteljsko vdovsko društvo.

Računski sklep za 41. upravno leto od dne 1. septembra 1901 do 1. septembra 1902.

Zapor. štev.	Kolikoj	Dohodki		Posamič		Zapor. štev.	Kolikoj	Troški		Posamič		Skupno	
		K	h	K	h			K	h	K	h	K	h
1	3	Letnina:						Pokojnina in vzgojnine:					
2	110	društvenikov za l. 1902 po 8 K		24	—	1	19	vdovam		3830	—		
3	2	za l. 1902 po 12 "		1320	—	2	23	sirotam		1401	—	5231	—
4	2	za l. 1902 po 20 "		40	—			Razne potrebšline:					
		za zakasnelo letnino		24	—			Upravna režijska		218	79		
		1901						Pristojbinski namestek		36	87		
5	5	Pristopnina:		216	50	3		Posojilo 2 društvenikom		400	—		
		društvenikov				4		Dostavnina		4	41	930	10
6	4	Vračila:		157	—	5		Naloženo:					
		društvenikov na račun posojil .				6		Na knjigo mestne hranilnice		3300	—	3300	—
7		Obresti:		54	—	7		št. 29.675					
8		za l. 1901-1902 od posojil 5 članom		3799	—			Skupaj				9461	10
		od 23 vrednostnih drž. papirjev .						Blagajnični ostanek od l. 1902 .				156	43
9		Drugi dohodki:		20	98	8		Skupaj				9617	53
10		Vrnena kolektivna		212	05								
11		Blagajnični ostanek iz l. 1901 .		3750	—								
		Iz hranilnice vzete											
		Skupaj											

Skupnega denarnega prometa je bilo v minolem društvenem letu K 19.235/06.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1902.

Pravilnost društvenega računa in blagajničnega stanja potrjujejo pregledniki:

Cepuder Jožef, Režek Jurij, Kečelj Alojzij,
blagajnik. načelnik. tajnik.

Bahovec Francišek, Josin Maks, Schiffer Francišek.

Zap. štev.	Količko	Prejemki		K	h	Zap. štev.	Količko	Izdatki		K	h
1		Društvenina 115 članov		1384	—	1	20	Vdovam pokojnine		3462	23
2		Pristopnina		180	—	2	20	Sirotam vzgojnine		1725	98
3		Vračila na račun posojil		160	—	3		Za izvanredne potrebeštine		161	—
4		Obresti od posojil		40	—	4		Upravna režijska		220	—
5		Obresti od vrednostnih papirjev		3800	—	5		Pristojbinski namestnik		52	79
6		Obresti od hranilnih vlog od 1. avgusta 1902 do 1. avgusta 1903		834	—	6		Kapitalizovane obresti		800	—
7		Vrnena kolektivna		24	—	7		Blagajnična gotovina koncem leta		156	43
8		Blagajnični ostanek iz leta 1902		156	43						
		Vsota		6578	43			Vsota		6578	43

Izkaz imovine ob koncu društvenega leta 1901/1902.

Zap. štev.	Količko	Prejemki		K	h	Zap. štev.	Količko	Izdatki		K	h
1		22 državnih obveznic v skupni nominalni vrednosti		90500	—						
2		Knjižica mestne hranilnice, št. 29.675 z obrestmi do 1. avgusta 1902		11811	41						
3		Knjižica (Učiteljski zaklad) mestne hranilnice, št. 9211 z obrestmi do 1. avgusta 1902		7228	65						
4		Knjižica glav. slov. hranilnice št. 694 do 1. avgusta 1902		1163	55						
5		Privatna dolžna pisma 9 družstvenikov		1577	—						
6		Ostanek blagajnični koncem leta 1902		156	43						
7		Elizabetina ustanova št. 25089 do 1. avgusta 1902		277	81						
8		Darilo g. c. kr. dež. šolskega nadzornika J. Šumana		50	—						
		Vsota		112764	85						

Šola zoper alkoholizem. Pruski naučni minister je izdal na dež. vlade in okr. šolske svete sledeči oklic: „Krotitev pohlepa za pijačo je dandanes postala važna naloga, katero skušajo rešiti najširši krogi. Pa tudi šola more tu pomagati s poukom ljudstva, in ta pouk se mora pričeti že pri mladini. Dobro mi je znano, da so šole in šolske oblasti že davno posvetile svojo skrb temu vprašanju. Toda izvanredna važnost boja zoper alkoholizem me izpodbujata, da povdarjam: niti ena ljudska šola se ne sme odtegniti sodelovanju v borbi zoper to nesrečno zlo. Ako pripada veronauku zlasti etična stran pobijanja tega zla, ima pa pouk v naravoslovju, higijeni mnogo, mnogo

prilik, da seznanijo dečo s pogubnimi posledicami nezmerne uživanja alkohola za zdravje in življenje. Poleg tega se nudi v šoli tu in tam priložnost, opozarjati na gospodarsko bedo, katero pijančevanje često povzroči.“

Žensko učiteljsišče v Mariboru. Znano je, da je deželni zbor tik pred zaključitvijo sklenil, da se ustanovi v Mariboru nemško žensko učiteljsišče. Pretekli mesec se je vršilo v Mariboru posvetovanje; sklenilo se je, da se odpre prvi razred že drugo leto.

Listnica uredništva.

G. N. Vprašujete, kdaj bode letos shod „Slom. Zveze“. Upamo že v prih. številki Vam kaj gotovega povedati.

Podpisano založništvo usoja si obvestiti sl. šolska vodstva, da je izdalo:

== Nastenske slike ==

za

Črnivčevo „Prvo računico“.

Zbirka obsega 25 slik. Velikost 53 : 35 cm. — *Cena nalepljenim na lepenki K 9.—*

Dalje priporočam:

Dimnik: „Avstrijska zgodovina“ za ljudske šole.

Cena broš. K 2.—, vez. v platnu K 2'60. — Po pošti 20 vinarjev več.

Z odličnim spoštovanjem

Jernej Bahovec, (prej Jos. Petrič)

trgovina papirja itd. itd.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 2.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.